

MATERIALELE
Conferinței științifico-practice
„PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ
A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL
MULTIPLELOR CRIZE”

EDIȚIA A X-A

11 MAI 2023, CHIȘINĂU,
REPUBLICA MOLDOVA

Chișinău-2024
Stratum plus

Editarea volumului „Materialele Conferinței științifico-practice
‘Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize’”
este realizată cu suportul financiar al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO
în cadrul programelor de participare UNESCO și a proiectului „Promovarea egalității de gen în
Moldova prin integrarea perspectivei de gen în familie și instituții de învățământ”

Publication of the volume “Materials of the Scientific-Practical Conference
‘FAMILY RESILIENCE PERSPECTIVES IN THE CONTEXT OF MULTIPLE CRISES’
is carried out with the financial support of the National Commission of the Republic of Moldova for
UNESCO within the UNESCO participation programs and the project “Promoting gender equality in
Moldova by integrating the gender perspective in the family and educational institutions”

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

“Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize”, conferință
științifico-practică (10 ; 2023 ; Chișinău). Materialele Conferinței științifico-
practice “Perspectivele de reziliență a familiei în contextul multiplelor crize”, Ediția
a 10-a, 11 mai 2023, Chișinău / comitet științific: Luminița Drumea [et al.]. – Chi-
șinău : Stratum Plus, 2024 (Blitz Poligraf). – 226 p. : fig.

Antetit.: Universitatea de Stat din Moldova [et al.]. – Texte : lb. rom., engl., rusă. –
Rez. paral.: lb. rom.-engl., engl.-rusă. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – Editat cu
suportul financiar al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO.
– 700 ex.

ISBN 978-9975-3651-5-4. – ISBN 978-9975-3651-6-1 (PDF).

37.0:316.356.2(082)=135.1=111=161.1

P 52

Scopul conferinței este de a reitera importanța instituției familiei și necesitatea abordă-
rii multidimensionale a acesteia, inclusiv din perspectivă socială și educațională, în ve-
derea asigurării stării de bine a membrilor familiilor, în special în contextul multiplelor
crize (pandemiei COVID-19, crizei umanitare generate de războiul în Ucraina, crizei
energetice).

* Responsabilitatea asupra conținutului articolelor revine în exclusivitate autorilor.
Selectarea și prezentarea informației, precum și opiniile expuse în această publicație aparțin au-
torilor/autoarelor și nu reflectă obligatoriu viziunea UNESCO.

Se distribuie gratuit.

© Universitatea de Stat din Moldova, 2024

© Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO, 2024

© Instituția Privată Publicație Periodică „Stratum plus”, 2024

COMITET ȘTIINȚIFIC:

Luminița DRUMEA, Doctor în filologie, Secretar General Adjunct al Comisiei Naționale a Republicii Moldova pentru UNESCO

Svetlana ANDRIEȘ, Coordonatoare de program, UN Women in Moldova

Felicia BECHTOLDT, Secretară de Stat, Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Valentina BODRUG-LUNGU, Doctor habilitat, profesor univ., Universitatea de Stat din Moldova, Președinta Gender-Centru

Valentina CHICU, Consilieră a Președintei Republicii Moldova în domeniul educației și cercetării

Otilia DANDARA, Doctor habilitat, profesor, Prim-prorector, Universitatea de Stat din Moldova

Dumitru DRUMEA, Președinte, Speranța '87, Moldova

Vladimir GUȚU, Doctor habilitat, profesor univ., decan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Valeria PASCARU-GONCEAR, Doctor, lect. univ., Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Lilia PASCAL, Ministerul Muncii și Protecției Sociale

Viorica REABOI-PETRACHI, Doctor, lect. univ., Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Igor ȘAROV, Doctor, conferențiar univ., rector, Universitatea de Stat din Moldova

Maia ȘEVCIUC, Doctor, profesor univ., șef, Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Ana TARNOVSCHI, Doctor, conferențiar univ., prodecan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Svetlana TOLSTAIA, Doctor, conferențiar univ., Departamentul Psihologie, Universitatea de Stat din Moldova

Carolina ȚURCANU, Doctor, conferențiar cerc., șef, Centrul de Cercetări Științifice „Politici educaționale și sociale”, Universitatea de Stat din Moldova

Tataiana UDREA, Manager de program, UN Women in Moldova

COMITET ORGANIZATORIC:

Valentina BODRUG-LUNGU, Doctor habilitat, profesor univ., Universitatea de Stat din Moldova, Președinta Gender-Centru

Vladimir GUȚU, Doctor habilitat, profesor univ., decan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Aura MUTRUC, Universitatea de Stat din Moldova

Igor ȘAROV, Doctor, conferențiar univ., rector, Universitatea de Stat din Moldova

Maia ȘEVCIUC, Doctor, profesor univ., șef, Departamentul Științe ale Educației, Universitatea de Stat din Moldova

Ana TARNOVSCHI, Doctor, conferențiar univ., prodecan, Facultatea Psihologie și Științe ale Educației, Sociologie și Asistență Socială, Universitatea de Stat din Moldova

Carolina ȚURCANU, Doctor, conferențiar cerc., șef, Centrul de Cercetări Științifice „Politici educaționale și sociale”, Universitatea de Stat din Moldova

Miroslava VALIC, Universitatea de Stat din Moldova

Tehnoredactare: Carolina ȚURCANU

CUPRINS

Conceptul celebrării zilei internaționale a familiei 9

COMUNICĂRI ÎN PLEN

Andriana BÂTCA,
Ina SCATICAIOV
(Republica Moldova)

Măsurile statului de suport pentru
familiile cu copii

Viorica
REABOI-PETRACHI
(Republica Moldova)

Reziliența psiho-emoțională a ca-
drelor didactice în contextul crizei
umanitare

Svetlana TOLSTAI
(Republica Moldova)

Reziliența psiho-emoțională a
părinților în situații de urgență

Lucia FLIURȚA
(Republica Moldova)

Reziliența psiho-emoțională a
adolescenților în situații de urgență

Valeria
PASCARU-GONCEAR
(Republica Moldova)

Recomandări pentru acordarea
asistenței psihologice și pedagogice
refugiaților

Tatiana UDREA
(Republica Moldova)

Inițiative de susținere economică
a familiilor prin prisma de gen în
contextul crizelor

Dumitru DRUMEA
(Republica Moldova)

Importance of fighting GBV: why
is important to protect the women?

COMUNICĂRI ÎN ATELIER

E. АНДРЕЕВСКАЯ (<i>Republica Moldova</i>). Психологическая опасность образовательной среды для жизни и здоровья детей и подростков	13
Л. АНЦИБОР, Т. НОСОВА (<i>Republica Moldova</i>). Влияние ипповенции на психоэмоциональный статус и устойчивость женщин в период кризиса	21
V. BALERCĂ (<i>România</i>). Intervenția psihologului de familie în reglarea situațiilor de criză	29
M. BLÎNDUL (<i>Republica Moldova</i>). Influența familiei asupra modului sănătos de viață a copiilor	37
A.-R. BORȘ (<i>România</i>). Family-school partnership practices	43
Н. БРАЙЛЯН (<i>Republica Moldova</i>). Взаимосвязь асертивного поведения и уровня мотивации достижения успеха в учебной деятельности студентов вуза	49
F. CHEIA (<i>România</i>). Adaptarea curriculară pentru integrarea copiilor cu cerințe educative speciale (C.E.S) și schimbările de perspectivă generate de fenomenul globalizării	59
O. GROIȚĂ (<i>Republica Moldova</i>). Valorificarea consilierii în eficientizarea relațiilor cu familia la persoanele dependente de droguri	71
T. IVANOV (<i>Republica Moldova</i>). Strategii de reglare emoțională la supraviețuitoarele violenței în familie	85
C. L. LUNG (<i>România</i>). Rolul familiei în viața pacienților cu boli inflamatorii cronice și psihopatologie asociată	95
R.-M. LUPUȘOR (<i>România</i>), V. BODRUG-LUNGU (<i>Republica Moldova</i>). Rolul familiei în procesul de integrare a copilului cu autism în procesul educațional	103

L. MARGINEAN (<i>Republica Moldova</i>). Importanța promovării de către autorități a mesajelor cu privire la dreptul copiilor la o familie	109
B. ПАСКАРУ-ГОНЧАР (<i>Республика Молдова</i>). Рекомендации для оказания психолого-педагогической помощи беженцам	119
A. RACU, T. MUNTEANU (<i>Republica Moldova</i>). Noi viziuni asupra familiei care are în componență copii cu dizabilități.	129
O. RUDIC (<i>Republica Moldova</i>). Abordări internaționale de combatere a inegalităților de gen în contextul multiplelor crize recente, cu efect de ameliorare a impactului asupra familiei	139
M. SUCIAGHI (<i>România</i>). Rolul și implicarea familiei în îngrijirea pacienților spitalizați în secțiile de anestezie și terapie intensivă	153
S. TOLSTAIA (<i>Republica Moldova</i>). Reziliența psihologică a părinților în situații de urgență	163
M. TOMA (<i>Republica Moldova</i>). Importanța terapiilor individuale în demersul compensator și / sau recuperator al elevului cu C.E.S.	173
M. UNGUREANU (<i>România</i>). Soluții ale școlii pentru reziliența familiei. Eroii basmelor — modele de reziliență	183
D. VASILACHE (<i>Republica Moldova</i>). Teorii ale conceptului de cuplu: sinteze teoretice	191
H. WITTMAN (<i>Israel</i>). Teaching methods of multilingual education in schools. Motivation and multilingual education in schools	199
B. BEAUJOLAIS (<i>United State of America</i>), V. BODRUG-LUNGU (<i>Republica Moldova</i>). Empowerment self-defense as a strategy to promote family resilience in Moldova.	211
Д. ДРУМЯ (<i>Republica Moldova</i>). Роль НПО в продвижении института семьи и гендерном воспитании в контексте устойчивости семьи в период множественных кризисов (на примере деятельности НПО «Speranta'87 Moldova»)	219

CONCEPTUL CELEBRĂRII ZILEI INTERNAȚIONALE A FAMILIEI

Ziua Internațională a Familiei este marcată anual la 15 mai, în conformitate cu Rezoluția 47/237 din 20 septembrie 1993 a Adunării Generale a ONU. Prin adoptarea rezoluției respective, Națiunile Unite au confirmat angajamentul de a promova progresul social și standarde de viață mai bune pentru familiile din întreaga lume, sprijinând nu numai familiile, dar și culturile de pe glob.

Această zi oferă o oportunitate de a crește gradul de conștientizare cu privire la problemele legate de familii și de a fortifica cunoștințele despre procesele sociale, economice și demografice care le afectează. Obiectivul principal al acestei zile este de a evidenția importanța familiilor în cadrul societății și de a promova valorile majore ale familiei: dragoste, respect, egalitate, parteneriat, împărțirea responsabilităților casnice, prevenirea/ combaterea violenței în familie, concilierea vieții profesionale cu viața de familie, etc.

Prin Hotărârea Parlamentului nr. 433 din 26.12.1990 cu privire la zilele comemorative, zilele de sărbătoare și la zilele de odihnă în Republica Moldova, începând cu anul 2010, Ziua Familiei este consemnată ca sărbătoare la nivel național pe data de 15 mai. Guvernul, structurile de stat, APL, organizațiile non-guvernamentale, instituțiile de învățământ și persoanele fizice, etc. sunt încurajate să organizeze celebrarea Zilei pentru promovarea valorilor familiei.

În anul 2023 la nivel global Ziua de 15 mai are ca subiect: **Familiile și noile tehnologii**. Tehnologiile au devenit o parte componentă a existenței umane, atât cu impact negativ cât și cu impact pozitiv. În contextul, transformărilor sociale rapide, valorificarea acestora reprezintă instrumente valoros al dezvoltării durabile.

Reiterăm faptul că familia este unitatea de bază a societății. În familie din copilărie învățăm abilitățile esențiale de viață, care ne ajută să supraviețuim și să ne dezvoltăm pe tot parcursul vieții.

Pe parcursul ultimilor ani, ne-am confruntat cu diverse amenințări și nesiguranțe. În acest proces, am pierdut multe dar și am învățat și învățăm multe lucruri. Drept provocare dar și condiție a dezvoltării

Conferința științifico-practică
„PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL MULTIPLELOR CRIZE”
11 mai 2023, Chișinău, Republica Moldova

umane se conturează capacitatea noastră de reziliență în plan personal, social și profesional, atât la nivel de familie cât și la nivel de societate.

În contextul celor menționate anterior, în vederea celebrării Zilei Familiei în 2023, se propune organizarea conferinței științifico-practice naționale cu participare internațională la tema: **PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL MULTIPLELOR CRIZE**. Evenimentul este organizat în colaborare dintre Universitatea de Stat din Moldova, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației și Cercetării, UNESCO, UN Women, Platforma pentru Egalitate de Gen, Gender-Centru, HopeSperanta⁸⁷.

Scopul conferinței este de a reitera importanța instituției familiei și necesitatea abordării multidimensionale a acesteia, inclusiv din perspectivă socială și educațională, în vederea asigurării stării de bine a membrilor familiilor, în special în contextul multiplelor crize (pandemiei COVID-19, crizei umanitare generate de războiul în Ucraina, crizei energetice).

COMUNICĂRI ÎN PLEN

MĂSURILE STATULUI DE SUPORT
PENTRU FAMILIILE CU COPII

Andriana BÂTCA, Ina SCATICAILOV
Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Republica Moldova

REZILIENȚA PSIHO-EMOȚIONALĂ A CADRELOR DIDACTICE
ÎN CONTEXTUL CRIZEI UMANITARE

Viorica REABOI-PETRACHI, dr., lect. univ.
*Departamentul Științe ale Educației,
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova*

REZILIENȚA PSIHO-EMOȚIONALĂ A PĂRINȚILOR
ÎN SITUAȚII DE URGENȚĂ

Svetlana TOLSTAIA, dr., conf. univ.
*Departamentul Psihologie,
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova*

REZILIENȚA PSIHO-EMOȚIONALĂ A ADOLESCENȚILOR
ÎN SITUAȚII DE URGENȚĂ

Lucia FLIURȚA
AveCopii, Republica Moldova

RECOMANDĂRI PENTRU ACORDAREA ASISTENȚEI
PSIHOLOGICE ȘI PEDAGOGICE REFUGIAȚILOR

Valeria PASCARU-GONCEAR, dr., lect. univ.
*Departamentul Științe ale Educației,
Universitatea de Stat din Moldova, Republica Moldova*

INIȚIATIVE DE SUSȚINERE ECONOMICĂ
A FAMILIILOR PRIN PRISMA DE GEN
ÎN CONTEXTUL CRIZELOR

Tatiana UDREA,
Manager de program, UN Women în Moldova, Republica Moldova

IMPORTANCE OF FIGHTING GBV:
WHY IS IMPORTANT TO PROTECT THE WOMEN?

Dumitru DRUMEA, dr.
Secretar General Speranța '87, Moldova, Republica Moldova

Importanța promovării de către autorități a mesajelor cu privire la dreptul copiilor la o familie

L. MARGINEAN

În conținutul acestui articol se analizează aspectele comunicării promoționale în sistemul de protecție a copilului, având ca obiectiv principal conștientizarea și sensibilizarea opiniei publice în legătură cu drepturile și nevoile copiilor aflați în situații de vulnerabilitate. Comunicarea eficientă și accesibilă este esențială, autoritățile fiind deschise dialogului cu membrii comunității pentru a-și îndeplini misiunea de a promova drepturile copiilor și de a asigura un mediu familial adecvat pentru aceștia. Calitatea mesajelor transmise privind dreptul copiilor la o familie poate stimula implicarea comunității în sprijinirea acestor drepturi și poate genera luarea măsurilor adecvate pentru adoptarea unor politici care să asigure drepturile copiilor la familie și să promoveze acceptarea și sprijinul pentru copiii care au nevoie de un mediu familial sigur și afectuos, reducând discriminarea și prejudecățile față de aceștia. În sistemul de protecție a copilului, comunicarea promoțională necesită a fi realizată cu profesionalism și competențe consolidate. În contextul reformei sistemului de îngrijire a copilului și creării unui sistem integrat de servicii sociale, autoritățile trebuie să elaboreze campanii și planuri de promovare și conștientizare a serviciilor alternative de tip familial, astfel încât să se asigure disponibilitatea și accesibilitatea acestora pentru fiecare copil.

Cuvinte cheie: *comunicare promoțională, protecția copilului, drepturile copiilor, instituții publice, sensibilizare, servicii alternative de tip familial*

The significance of authorities promoting messages about children's right to a family

L. MARGINEAN

In the content of this article, the aspects of promotional communication in the child protection system are analyzed, with the main objective of raising awareness and sensitizing the public opinion regarding the rights and needs of children in vulnerable situations. Effective and accessible communication is essential, and authorities are open to dialogue with community members to fulfill their mission of promoting children's rights and ensuring a suitable family environment for them. The quality of messages transmitted regarding children's right to a family can stimulate community involvement in supporting these rights and can generate appropriate measures to adopt policies that ensure children's rights to a family and promote acceptance and support for children in need of a safe and caring family environment, reducing discrimination and prejudices against them. In the child protection system, promotional communication needs to be carried out with professionalism and consolidated skills. In the context of reforming the child care system and creating an integrated system of social services, authorities must develop campaigns and plans to promote and raise awareness about alternative family-based services, ensuring their availability and accessibility for every child.

Keywords: *promotional communication, child protection, children's rights, public institutions, awareness, alternative family-based services*

Introducere

Conceptele despre instituționalizare socială explorează modul în care anumite structuri sociale și instituții se formează și se consolidează în societate. Comunicarea instituțională se referă la comunicarea care are loc în interiorul acestor structuri și instituții, precum și la comunicarea dintre acestea. Studiile care examinează fenomenul comunicațional instituțional se concentrează pe rolul și impactul comunicării în formarea, consolidarea și funcționarea acestor instituții și structuri sociale. Analiza acestui fenomen poate ajuta la înțelegerea proceselor sociale și a modului în care acestea sunt influențate de comunicare. Comunicarea instituțională are un impact polivalent, adică poate avea mai multe efecte asupra publicului țintă, atât pozitive, cât și negative [2, p.19]. Printre efectele pozitive, se numără: construirea unei imagini pozitive a organizației, astfel încât organizația poate atrage noi clienți sau parteneri și poate îmbunătăți relațiile cu publicul; creșterea gradului de încredere al publicului în organizație și în deciziile acesteia; îmbunătățirea relațiilor cu publicul prin creșterea gradului de informare și înțelegere, prin oferirea de soluții la probleme sau nevoi ale acestuia. Pe de altă parte, impactul negativ al comunicării instituționale poate fi determinat de: lipsa de transparență sau informații denaturate, odată ce organizația nu comunică în mod clar sau furnizează informații false, poate fi afectată negativ imaginea acesteia și poate scădea gradul de încredere al publicului; mesajele negative sau nepotrivite. Comunicarea instituțională se concentrează pe analiza modului în care instituțiile: organizații, guverne, instituții centrate pe protecția copilului, media, etc., comunică cu publicul lor. Diferiți cercetători, din diverse discipline, inclusiv sociologie, antropologie, psihologie și comunicare, au abordat această temă. Unele dintre aceste perspective includ concepțiile lui Harold Lasswell, Claude Shannon, Roman Jakobson, Erving Goffman, James G. March, Michel Foucault, Anne Gregory și Cynthia Stohl [3, p.64]. Fiecare dintre aceste perspective oferă o viziune unică asupra modului în care instituțiile comunică, precum și asupra funcțiilor acestui tip de comunicare: Erving Goffman a studiat modul în care interacțiunile sociale sunt influențate de poziția și rolurile indivizilor în organizație; James G. March — despre dinamica deciziilor și procesele interne ale organizațiilor; Michel Foucault — a analizat modul în care puterea și controlul sunt exercitate prin intermediul discursului instituțional; Anne Gregory — a cercetat modul în care imaginea organizațiilor este construită și întreținută prin intermediul comunicării institu-

ționale; Cynthia Stohl, care a studiat modul în care comunicarea instituțională afectează cultura, strategia și performanța organizației. [5, p.80]. Acest domeniu de studiu se concentrează pe înțelegerea modului în care instituțiile utilizează comunicarea pentru a-și atinge scopurile, cum ar fi informarea publicului, persuasiunea, construirea identității instituționale și managementul relațiilor publice.

Particularități ale comunicării promoționale în sistemul de protecție a copilului

Instituțiile administrației publice urmăresc satisfacerea interesului general al populației, prin menținerea dialogului cu aceștia. În acest sens, administrația publică trebuie să comunice, să fie deschisă [9, p.29]. Comunicarea publică reprezintă forma de comunicare ce însoțește activitatea instituțiilor publice în vederea satisfacerii interesului general. Mesajele transmise cuprind informații de utilitate publică prin care se fac cunoscute cetățenilor existența organizațiilor din sectorul public, modul de funcționare și atribuțiile acestora, legalitatea și oportunitatea deciziilor adoptate. Prin politicile instituționale realizate, precum și prin deciziile publice adoptate, se urmărește un interes general, obținându-se astfel coeziunea cetățenilor. Informarea publicului prin promovarea mesajelor privind dreptul copiilor la o familie contribuie la conștientizarea și înțelegerea aspectelor legate de protecția și susținerea drepturilor copiilor. Prin transmiterea unor mesaje clare și accesibile, autoritățile pot educa societatea cu privire la importanța asigurării unui mediu familial adecvat pentru copii și la respectarea drepturilor lor fundamentale. Promovarea mesajelor privind dreptul copiilor la o familie, informarea adecvată poate contribui la reducerea discriminării și a prejudecăților față de copiii care provin din familii dezavantajate sau care se confruntă cu situații dificile, promovând acceptarea și sprijinul pentru copiii care au nevoie de un mediu familial sigur și afectuos și stimulând implicarea comunității. Promovarea îngrijirii alternative de tip familial în comunitate reprezintă un subiect actual. Recrutarea noilor candidați pentru poziția de asistenți parental profesioniști este un proces complex, desfășurat în mod continuu, care necesită mult efort din partea specialiștilor responsabili. Având în vedere existența copiilor plasați în instituții rezidențiale și a familiilor în care abilitățile parentale sunt reduse, iar copiii sunt expuși violenței, abuzului, neglijării etc., familiile alternative rămân soluția optimă pentru copii în situații de risc. Pentru a răspunde acestei provocări, se atestă nevoia

de a identifica și recruta persoane potrivite. Doar prin profesionalism, bazat pe competențe consolidate, autoritățile vor putea planifica și organiza în mod strategic campanii de promovare și recrutare a potențialilor îngrijitori, identificând totodată potențiali prestatori de servicii alternative de tip familial pentru categoriile cele mai complexe de copii care au nevoie de o familie: copii cu dizabilități, grupuri mari de frați, copii cu cerințe emoționale complexe, copii cu vârsta între 0 și 3 ani și alte grupuri vulnerabile de copii. Este important ca autoritățile să elaboreze campanii și planuri de promovare a serviciilor alternative de tip familial, care vor fi implementate pentru a crește gradul de conștientizare a publicului cu privire la protecția copiilor. Reieșind din dezideratul că toți copiii au dreptul la o familie, mesajele sunt construite în contextul standardelor și recomandărilor mecanismelor naționale și internaționale, unde dreptul fiecărui copil la creștere într-un mediu familial protector este unul prioritar, fapt consfințit în legislația internațională (art. 9 din *Convenția ONU cu privire la drepturile copilului* (1989), *Liniile directoare ale ONU pentru îngrijirea alternativă a copiilor* (2009) și națională (Legea nr. 338/1994 privind drepturile copilului, *Codul Familiei* nr.1316/2000, Legea nr.140/2013, privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți, Legea nr. 123/2010, cu privire la serviciile sociale etc.). Mesajele predominante ale autorităților relevante (factori de decizie, experți, specialiști din cadrul serviciilor, persoane cu experiență trăită în instituții și familii) reiterează că îngrijirea alternativă pentru copii, în mod special a celor sub vârsta de 3 ani, trebuie asigurată în familie, acțiune care ar permite alinierea la standardul internațional stabilit în *Liniile directoare ONU*, cap. II, B, p. 21.

Pe parcursul ultimilor ani au fost depuse eforturi considerabile pentru reformarea sistemului rezidențial de îngrijire a copilului, precum și pentru crearea și dezvoltarea sistemului integrat de servicii sociale, cu accent pe serviciile alternative de tip familial privind îngrijirea copiilor, prin implementarea politicilor în domeniu (*Strategia națională și Planul de acțiuni privind reforma sistemului rezidențial de îngrijire a copilului* pe anii 2007-2012, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 784/2007; *Strategia pentru protecția copilului* pe anii 2014-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 434/2014). Reforma sistemului de îngrijire rămâne un deziderat și în următorul ciclu de politici, iar *Programul național pentru protecția copilului pe anii 2022-2026 și Planul de acțiuni* prevăd clar prioritatea diversificării și extinderii serviciilor de îngrijire alternativă de

tip familial. În corespundere cu Obiectivul specific 3.3 al *Programul Național de Protecție a Copilului pentru 2022-2026 și Planul de acțiuni "Consolidarea serviciilor de îngrijire alternativă de tip familial și asigurarea disponibilității și accesibilității acestora pentru fiecare copil"* este o prioritate a autorităților și a întregii societăți în vederea asigurării unui drept de bază a copilului — dreptul la creștere în mediu familial, în cazul imposibilității aflării în familia biologică sau extinsă. Obiectivul politicilor statului în acest domeniu este creșterea ponderii copiilor în servicii de plasament de tip familial.

Sprajinul pentru tranziția la îngrijirea bazată pe familie și comunitate este reiterat în principalele instrumente de finanțare și politici ale Uniunii Europene (UE) relevante pentru statutul de țară candidată a Moldovei. În acest sens, angajamentele-cheie pentru reforma îngrijirii în cadrele politice din acțiunea externă a UE se regăsesc în *Strategia UE privind drepturile copilului* (2021), care punctează să „investească în dezvoltarea îngrijirii alternative de calitate și tranziția de la îngrijirea bazată pe instituții la îngrijirea de calitate bazată pe familie și comunitate pentru copiii fără îngrijire părintească și copiii cu dizabilități”. În mod similar, *Planul de acțiuni al UE privind drepturile omului și democrația 2021-2024* subliniază necesitatea sprijinirii „dezvoltării îngrijirii alternative de calitate și tranziției de la îngrijirea bazată pe instituții la îngrijirea de calitate bazată pe familie și comunitate pentru copiii fără îngrijire părintească” în țările non-UE. Angajamentul de a implementa deinstituționalizarea este reflectat și în *Strategia privind drepturile persoanelor cu dizabilități* (2021). Angajamentele se regăsesc în *Instrumentul pentru vecinătate, dezvoltare și cooperare internațională*, care își propune să sprijine, în programarea sa geografică și tematică, „promovarea tranziției de la îngrijirea instituțională la cea bazată pe comunitate pentru copii, precum și promovarea de noi inițiative pentru construirea unor sisteme mai puternice de protecție a copilului în țările terțe, (...) inclusiv prin promovarea tranziției de la îngrijirea instituțională la cea bazată pe familie și comunitate pentru copii”. În cele din urmă, *Instrumentul de asistență preaderare al UE (IPA III)*, declară ca prioritate „promovarea tranziției de la îngrijirea instituțională la cea bazată pe familie și comunitate”. Opinia Comisiei Europene cu privire la cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană evidențiază că, în timp ce „procesul de de-instituționalizare a copiilor a înregistrat progrese semnificative în ultimii ani”, „numărul de bebeluși și copii cu dizabilități din instituțiile de

îngrijire este o preocupare”. Procesul de aderare deschide o oportunitate unică de a utiliza surse suplimentare de finanțare și asistență tehnică pentru a realiza reforme în domeniul îngrijirii copiilor. În plus, dacă reforma în domeniul îngrijirii copiilor este inclusă în criteriile de aderare la UE, devine o condiție obligatorie pe care țările candidate trebuie să o respecte, creând astfel un stimul, fără precedent, pentru angajamentul în reforma în domeniul îngrijirii copiilor la nivel național.

Pentru a dispune de servicii sociale de tip familial întru a asigura dreptul oricărui copil la o familie, pentru a preveni instituționalizarea copiilor și a oferi o alternativă mai bună la plasamentul în instituții rezidențiale, pentru a asigura dezinstituționalizarea copiilor care deja se află în instituții rezidențiale, oferindu-le oportunitatea de a crește într-un mediu familial, pentru a oferi familiilor biologice, extinse sau asistenților parental profesioniști posibilitatea de a se implica în îngrijirea copiilor și de a le oferi un mediu familial sigur și stabil, este necesar ca autoritățile să-și planifice activități în vederea informării, sensibilizării publicului cu privire la serviciile de tip familial. Analiza tendințelor de dezvoltare a celor două servicii sociale, Asistența Parentală Profesionistă (APP) și Casa de Copii de Tip Familie (CCTF), în perioada anilor 2016-2022, după numărul de copii plasați și numărul îngrijitorilor înregistrați, a fost realizată în baza *Rapoartelor statistice anuale cu privire la copiii aflați în situație de risc și copiii separați de părinți* [12]. Numărul de copii plasați în servicii alternative de tip familial (APP și CCTF) în anii 2016 — 2022 sunt prezentate în Tabelul 1.

Tabel 1.
Plasament în servicii familiale de APP și CCTF

Anul	Asistenți parentali profesioniști	Copii plasați în APP	Părinți- educatori	Copii plasați în CCTF
2016	345	686	62	234
2017	397	754	53	210
2018	398	757	40	226
2019	414	785	50	200
2020	415	812	56	208
2021	382	761	66	229
2022	382	759	64	295

Se atestă că numărul de asistenți parentali a fluctuat ușor în ultimii ani, având o valoare relativ constantă între 382 și 415 în perioada 2016-2022. În ceea ce privește numărul de copii plasați în servicii alternative de tip familial, se poate observa o creștere generală în această perioadă. De la 686 în 2016, numărul copiilor plasați a crescut până la 812 în 2020, urmând o ușoară scădere la 761 în 2021 și 759 în 2022. Referitor la părinții-educatori și copiii plasați sub îngrijirea lor, se poate observa o tendință descendentă în numărul părinților-educatori, de la 62 în 2016 la 64 în 2022. În același timp, numărul copiilor plasați sub îngrijirea părinților-educatori a avut o variație, cu o scădere inițială până la 200 în 2019, urmată de o creștere la 229 în 2021 și o valoare semnificativ mai mare de 295 în 2022. Aceste date indică faptul că serviciile alternative de tip familial au avut o evoluție general pozitivă în perioada analizată, cu o creștere în numărul de copii plasați, în timp ce numărul părinților-educatori a înregistrat o ușoară fluctuație. Este important de menționat că datele din tabel oferă o perspectivă generală, iar factori specifici, cum ar fi politicile sociale sau schimbările demografice, pot influența evoluția acestor cifre într-un anumit context.

Formele de protecție în Asistența Parentală Profesionistă sau Casă de Copii de Tip Familie sunt considerate oportunități aproape imediate în vederea dezinstituționalizării copiilor plasați, autoritățile au misiunea de a identifica forme de protecție de tip familial (APP/CCTF) în cazul tuturor copiilor ce nu pot fi reintegrați în familiile de origine, prin diversificarea/extinderea în mod imperativ a numărului de unități de APP/CCTF în raioanele cu număr sporit de copii plasați în serviciul rezidențial și asigurarea finanțării acestora [13]. Totodată, autoritățile întâmpină dificultăți în dezvoltarea serviciilor de acest tip, din lipsa de finanțare suficientă, dar și din cauza lipsei unor programe strategice de informare, promovare și identificare a candidaților care ar putea deveni familii alternative pentru copiii lipsiți de grija părinților. Serviciile de tip familial sunt alternative care asigură o calitate mai bună a îngrijirii și asigură prioritar nevoile copiilor în mediu familial, reglementate de **Regulamentul-cadru** cu privire la organizarea și funcționarea *Serviciului de asistență parentală profesionistă și a standardelor minime de calitate* și de **Regulamentul-cadru** cu privire la organizarea și funcționarea *Serviciului social „Casă de copii de tip familial” și a standardelor minime de calitate*. Scopul lor e de a oferi copilului îngrijire într-un mediu familial substitutiv pentru o perioadă determinată de timp. Conform cadru-

lui legal care reglementează activitatea acestor servicii, beneficiarii *APP* și *CCTF* sunt: copilul lipsit efectiv de grija părinților în situații determinate de absența acestora, cu excepția copilului ai cărui părinți sunt plecați peste hotare; copilul luat de la părinți din cauza existenței pericolului iminent pentru viața sau sănătatea acestuia ori aflat în situație de risc; copilul cărui i s-a stabilit statutul de rămas temporar fără ocrotire părintească sau statutul de rămas fără ocrotire părintească; copilul cu dizabilități, în cazul când părinții sau persoanele în grija cărora se află copilul au nevoie de timp pentru recuperare; părintele minor cu copil în risc de separare; minora gravidă; copilul părintelui minor. La finele anului 2022, conform datelor oficiale, 633 copii erau plasați în forme de plasament de tip rezidențial, din care 110 copii erau cu dizabilități, plasament dispus de autoritatea tutelară [12]. Procesul de dezinstituționalizare presupune atât dezvoltarea unui cadru legal coerent, care ar contribui la asigurarea drepturilor copiilor identificați în situații de risc de a fi plasați în medii familiale, dezvoltarea și diversificarea de servicii sociale în funcție de nevoile individuale ale copiilor, inclusiv celor cu dizabilități, cât și consolidarea capacităților specialiștilor care documentează cazurile și iau decizii. Schimbarea atitudinii persoanelor din comunitate și a întregii societăți față de procesul de dezinstituționalizare rămâne a fi un subiect deschis. Evidențele acumulate în ultimii ani, ne impun să conchidem că efortul responsabililor din domeniul protecției sociale este insuficient, astfel încât să se asigure facilitarea accesului la forme de plasament, cu prioritate, de tip familial față de cele de tip rezidențial. Resursele insuficiente afectează negativ capacitatea administrativă a autorităților publice locale de a-și îndeplini rolul în furnizarea de servicii sociale. Pentru a îmbunătăți situația și a oferi copiilor o alternativă adecvată, sunt necesare următoarele măsuri:

1. Organizarea campaniilor de promovare și a mesajelor de comunicare. Factorii care determină succesul programelor de comunicare în relațiile publice sunt cunoscuți ca cei “7C”, conform lui Scott Cutlip și Allen Center și definesc diferite aspecte ale calității comunicării: credibilitatea, contextul, conținutul mesajelor, claritatea, continuitatea și consecvența: caracterul permanent și repetitiv al mesajelor, precum și consecvența programelor de comunicare în timp, menținând o comunicare consecventă și continuă, utilizarea canalelor de comunicare familiare publicului vizat, care beneficiază de încrederea acestuia, pentru a asigura transmiterea eficientă a mesajelor [7, p. 59].

2. Instruirea continuă a solicitanților pentru a se asigura că sunt pregătiți să îndeplinească cerințele și responsabilitățile acestui rol. Prin oferirea de programe de formare și sprijin constant, putem asigura că asistenții parentali au abilitățile și cunoștințele necesare pentru a oferi îngrijire adecvată copiilor plasați.

3. Suplinirea locurilor vacante și ocuparea pozițiilor planificate în serviciile de îngrijire alternativă de tip familial pentru a asigura fiecărui copil un mediu de creștere și dezvoltare adecvat.

4. Asigurarea utilizării eficiente a resurselor financiare disponibile pentru a sprijini serviciile de îngrijire alternativă de tip familial. Alocarea corectă și eficientă a fondurilor este crucială pentru a maximiza beneficiile și impactul serviciilor oferite copiilor și familiilor lor. Obținerea unor rezultate mai bune în ceea ce privește dezvoltarea copiilor în serviciile de îngrijire alternativă de tip familial comparativ cu instituțiile rezidențiale [13]. Studiile arată că plasamentul în medii familiale are un impact pozitiv asupra copiilor, oferindu-le stabilitate, suport emoțional și oportunități de dezvoltare.

Aceste măsuri vor avea impact asupra rezultatelor așteptate prin coordonare și colaborare intersectorială, încât: mai puțini copii vor fi separați de familiile lor; mai mulți copii vor fi reuniți cu familiile lor sau plasați în forme alternative de îngrijire familială; vor fi eliminate instituțiile rezidențiale; forța de muncă consolidată în domeniul protecției și îngrijirii copilului; luarea deciziilor în mod responsabil.

Referințe

1. Balaban D.C. Publicitatea. De la planificarea strategică la implementarea media- — Editia a III-a revazuta si adaugita”, Iași: Polirom, 2021, p. 216.
2. Constantinescu D. et al. Comunicare Organizațională. București: Pro Universitaria, 2011, 360 p.
3. Marin C. Comunicarea interinstituțională. Studiu. Chișinău: Centrul Tehnologii informaționale al FJȘP. C.C.R.E. „Presa”, 1998. 180 p.
4. Mucchielli A. Comunicarea în instituții și organizații. Iași: Polirom, 2008, 276 p.
5. Mucchielli A. Arta de a influența: analiza tehnicilor de manipulare. Iași: Polirom, 2002, 208 p.
6. Nastasiu S. Studii și cercetări: științe ale educației abordări conceptuale ale comunicării. definiții și identitate. În: Studia Universitas Moldaviae. Universitatea de Stat din Moldova. 2018, nr. 9 (119), p. 323—330.
7. Scott, M. Allen H. et al. Traducător: Claudia Popa. Relații publice eficiente. București: Comunicare.ro, 2010, 532 p.

Conferința științifico-practică
„PERSPECTIVELE DE REZILIENȚĂ A FAMILIEI ÎN CONTEXTUL MULTIPLELOR CRIZE”

11 mai 2023, Chișinău, Republica Moldova

8. Stoica D. Comunicare publică. Relații publice. Suport de curs la disciplina Comunicare publică. Relații publice, predată la Departamentul de Jurnalism și Științele Comunicării, de la Facultatea de Litere a Universității “Al. I. Cuza” din Iași. Iași, 2004. [Http://www.dstoica.ro/wp-content/uploads/2011/09/Comunicare-public%C4%83.-Rela%C5%A3ii-publice.pdf](http://www.dstoica.ro/wp-content/uploads/2011/09/Comunicare-public%C4%83.-Rela%C5%A3ii-publice.pdf)
9. Shumate, M., Atouba, Y., Cooper, K.R., Pilny, A. Interorganizational Communication [online]. In: The International Encyclopedia of Organizational Communication (eds: C.R. Scott, J.R. Barker, T. Kuhn, J. Keyton, P.K. Turner and L.K. Lewis). John Wiley & Sons, Inc., 2016. <https://doi.org/10.1002/9781118955567.wbieoc117>
10. Thierry L., Planul de comunicare: cum să-ți definești și să-ți organizezi strategia de comunicare. Iași: Polirom, 2009, 261 p.
11. Vlăsceanu, M. Organizații și comportament organizațional. Iași: Polirom, 2003, p. 58.
12. Rapoarte statistice anuale nr. 103 (CER) ale MMPSF — Copii aflați în situație de risc și copii separați de părinți pentru anii 2016-2021. <https://social.gov.md/informatie-de-interes-public/rapoarte/>
13. Rezumatul analizei situaționale efectuate în cadrul inițiativei CTWWC 2021. <https://bettercarenetwork.org/library/social-welfare-systems/child-care-and-protection-policies/rezumatul-analizei-situa%C8%9Bionale-efectuate-%C3%AE-n-cadrul-ini%C8%9Biativei-ctwwc-moldova>
14. Raportul Comisarului Consiliului Europei pentru Drepturile Omului, Dunja Mijatović Vizita din Martie 2020. [citată 24.04.2023]. Disponibil: <https://rm.coe.int/report-on-the-visit-to-moldova-from-9-to-13-march-2020-by-dunja-mijato/16809ed0e4>
15. Liniile Directoare ONU cu privire la îngrijirea alternativă a copiilor. 2010. New York: Națiunile Unite. <https://www.sos-satelecopiilor.ro/wp-content/uploads/2017/12/Liniile-directoare-privind-ingrijirea-alternativa-a-copiilor.pdf>

Date despre autor

Livia MARGINEAN (*Republica Moldova*). Manager de programe CCF Moldova.

E-mail: livia.marginean@ccfmoldova.org

ORCID: 0000-0002-7850-4036